

11. januar 2019

Til Helse- og omsorgsdepartementet

Fra Nasjonalforeningen for folkehelsen

Høringsuttalelse lovfesting av plikt i kommunane til å tilby dagaktivitetstilbud til heimebuande personar med demens. Oppfølging av «Leve hele livet – en kvalitetsreform for eldre.»

Nasjonalforeningen for folkehelsen er en frivillig, humanitær, organisasjon. Organisasjonen arbeider med folkehelse, forskning på hjerte- og karsykdommer og demens, og er interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende. Vi har 28 000 medlemmer og 500 helselag og demensforeninger over hele landet.

Nasjonalforeningen for folkehelsen mener at personer med demens skal ha individuell rett til dagaktivitet. Målsettingen med tilbudet må være at dette bedrer personer med demens sin hverdag og livskvalitet. Aktivitet og sosialt samvær kan bidra til lengre og bedre liv for personer med demens. Forskning viser at deltakere på ulike dagaktivitetstilbud rapporterer høyere livskvalitet enn de ville hatt uten tilbud.¹ Nasjonalforeningen for folkehelsen mener derfor at dagaktivitetstilbud må forstås videre enn lovens formulering om nødvendig helsehjelp.

En innføring av en kommunal plikt uten øremerking av midler som følger med kan føre til at kommuner velger minimumsløsninger, og dermed dårligere løsninger fordi det mangler penger. Kommunene må skape gode tilbud, og ikke minimumstilbud. Innføring av plikt bør derfor fullfinansieres.

Innføring av en kommunalt plikt uten statlig finansiering vil ikke løse kommunenes utfordring med mangel på tilrettelagte plasser til dagaktivitet. Erfaringen med eksisterende tilskuddsordning viser at kommunene i liten grad har benyttet seg av ordningen, og at det ved inngangen til 2019 er en stor underdekning på slike plasser, og langt unna de nasjonale målsettingene om antall plasser.

Nasjonalforeningen for folkehelsen vil særlig presisere at dagaktivitet må forstås ulikt for personer med demens og avlastningen dette kan gi for pårørende. Høringsnotatet er uklart på dette, og blander begge forhold sammen. I forskrift til kommunal plikt må dette presiseres.

Ut fra dette vil Nasjonalforeningen for folkehelsen særlig påpeke:

A) Dagaktivitet for personer med demens:

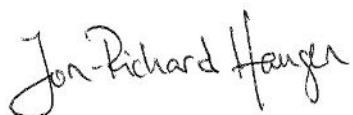
- Dagaktivitet er en meningsfull aktivitet for personer med demens. Krav til tilbudets innhold, kvalitet og fleksibilitet må tydeliggjøres i forskrift og/eller nasjonale anbefalinger. Det samme gjelder viktigheten av brukermedvirkning og persontilpasset tilbud til hver enkelt bruker.
- Dagaktivitet er bra for personer med demens, men ofte kommer de for sent i gang med slike tilbud. Dette bidrar til at menneskers ressurser ikke fullt ut brukes, og dette kan føre til tap av livskvalitet. Tilbud om dagaktivitet må derfor inngå som den systematiske oppfølgingen fra kommunens side etter diagnose.
- Dagaktivitet bør så langt det er mulig være gratis for personer med demens dersom kommunens vedtak om dagtilbud er avlastning for pårørende.
- Egenandeler vil, uten statlig medfinansiering, være en måte for kommunene og betale for tilbudet på. Dersom tilbud utløser krav om egenfinansiering må disse holdes lave slik at alle som trenger det kan motta tjenesten. Høye egenandeler kan medføre at noen velger bort nødvendig helsetilbud fordi de ikke kan betale. Dette anses som svært uheldig. Nasjonalforeningen for folkehelsen støtter derfor ikke forslaget til formulering til nytt andre ledd i §8 i forskrift 16.desember 2011 nr. 1349.

B) Pårørendes nytte av at personer med demens får dagaktivitet:

- Dagaktivitet til mennesker med demens er til hjelp for pårørende fordi tilbudet bidrar til avlastning i hverdagen. Skal dagaktivitet være et reelt avlastningstilbud for pårørende må tilbudet gjøres langt mer fleksibelt enn i dag. Dette gjelder særlig for å avlaste yrkesaktive pårørende. Det betyr særlig antall timer og dager med tilbud i uken, og muligheten til tilbud også i helgene.
- Det bør presiseres i forskrift og/eller anbefaling at dagaktivitet til personer med demens er et gode både for personer med demens og for deres pårørende. I høringsdokumentet blandes dette, og vi vil påpeke at et godt dagaktivitetstilbud til mennesker med demens er bra for begge.

- Noen få kommuner velger å tilby aktivitetstilbud ved bruk av støttekontakter og/eller brukerstyrt personlig assistent (BPA) for yngre personer med demens. Bruk av støttekontakt har et tak på antall timer pr. uke som anses uheldig for personer med demens fordi sykdommen endres over tid, og behovet for bistand vil øke. Det understrekes at støttekontakter og BPA må ha kompetanse om demens for å arbeide med denne pasientgruppa.

Oslo 11. januar 2019

Jon-Richard Haugen
Fung.generalsekretær

Siri Hov Eggen
Helsepolitisk rådgiver

ⁱ Rokstad, A.M.M., Engedal, K., Kirkevold, Ø., Benth, J.S., Barca, M.L., Selbæk, G. (2016). The association between attending specialized day care centers and the quality of life of people with dementia. International Psychogeriatrics